

Krisesentersekretariatet
Storgata 11
0155 Oslo

Kommunal- og regionaldepartementet
Innvandringsavdelingen
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Oslo 30.09.03

Høring om etablering av felles håndhevingsapparat for diskriminering på grunnlag av kjønn og etnisitet.

Krisesentersekretariatet viser til høringsbrev fra Kommunal- og regionaldepartementet av 28.06.03 om et felles likestillings- og diskrimineringstilsyn for kjønn og etnisitet, med høringsfrist 30.09.03.

En tverrdepartemental arbeidsgruppe fikk i oktober 2002 i oppdrag av regjeringen å utrede spørsmålet om å etablere et felles håndhevingsapparat for diskriminering på grunnlag av kjønn og etnisitet. Arbeidet resulterte i rapporten Felles håndhevingsapparat for diskriminering på grunnlag av kjønn og etnisitet. Arbeidsgruppen foreslår omfattende endringer i organiseringen av Likestillingsombudet, Senter mot etnisk diskriminering (SMED) og Likestillingssenteret.

Sammenslåing av Likestillingsombudet og Senter mot etnisk diskriminering

Krisesentersekretariatet sier seg enige i at Likestillingsombudet og Senter mot etnisk diskriminering (SMED) etableres til et felles håndhevingsapparat for diskriminering på grunnlag av kjønn og etnisitet, hvor de ulike diskrimineringslovene er harmonisert. Diskrimineringsvernet bør være det samme uavhengig av hvilket diskrimineringsgrunnlag som påberopes.

Et felles apparat vil kunne gi større faglig tyngde på anti-diskrimineringsarbeidet generelt. Samtidig vil et felles organ samle kompetanse omkring ulike diskrimineringsgrunnlag og likestillingsfelt, og derav kunne gi større faglig tyngde.

Samtidig ser vi klart at dersom diskrimineringslovene harmoniseres, er det fordelaktig med et felles organ som håndhever de ulike lovene. En samlet juridisk kompetanse kan også være fordelaktig i situasjoner der det vil kunne eksistere interne motsetningsforhold mellom de ulike diskrimineringsgrunnlagene. Med tanke på at flere diskrimineringsgrunnlag vil få et styrket lovvern i fremtiden, ser derfor Krisesentersekretariatet det som hensiktsmessig å samle instanser som skal sikre den lovmessige forvaltningen mot diskriminering. Det kan også være nyttig at ett organ får mulighet til å veie for og imot ulike hensyn. Det er vårt råd at alle mulige relevante diskrimineringsgrunnlag tas med i en utredning før et eventuelt nytt forslag om et felles håndhevingsorgan fremmes. Alle former for diskriminering bør være inkludert fra starten av, dersom Stortinget ønsker et felles organ. Vi viser her til rapportens opplisting av de ulike diskrimineringsgrunnlagene: kjønn, religion, livssyn, etnisitet, nasjonal opprinnelse, politisk syn, medlemskap i arbeidstaker-organisasjon, seksuell orientering, funksjonshemming og alder.

Krisesentersekretariatet er positiv til at arbeidsgruppen støtter forslaget fra Holgersenutvalget i NOU 2002:12 om innføring av en reell to-instansbehandling i likestillingsapparatet. At det blir en modell med en førsteinstans og en klageinstans mener vi er bra, slik at denne type saker ikke trenger tas til rettssystemet. Sekretariatet mener erfaring har vist at Likestillingsombudet må få vedtakskompetanse, for å sikre at en part retter seg etter Ombudets pålegg.

Vi mener videre at Likestillingsombudet kan få sanksjonsmyndighet umiddelbart, uavhengig av om de øvrige forslagene fra Holgersen-utvalget vedtas.

Behold et uavhengig Likestillingssenter

Krisesentersekretariatet vil på det sterkeste fraråde en sammenslåing av Likestillingssombudet, Likestillingssenteret og Senter for etnisk diskriminering til et felles diskrimineringsstilsyn. Dette skyldes blant annet av det vil bety en sammenblanding av roller som vi mener er uheldig. Likestillingssenteret har i dag en pådriverrolle som betyr at de kan ta opp mer generelle likestillingsspørsmål, mens et tilsyn skal drive enkeltsaksbehandling.

Anti-diskrimineringsarbeid og arbeid for reell likestilling er to vidt forskjellige arbeidsmål, uansett grunnlag for forskjellsbehandling. Mens anti-diskrimineringsarbeid ofte operasjonaliseres gjennom et fokus på loven og praktisering av denne gjennom enkeltsaker, vil arbeid for reell likestilling ofte ha et fokus på bredere samfunnsmekanismer som virker negativt for en hel kategori mennesker. Anti-diskrimineringsarbeid fokuserer på fjerning av barrierer som hindrer lik samfunnsdeltakelse. Likebehandling er målet. Arbeid for reell likestilling stiller spørsmålsteget ved maktforhold og samfunnsstrukturer.

Det finnes i 2003 fremdeles en allmen oppfatning om at her i Norge er vi likestilte. Vi har fått likestillingslover og likelønnsprinsipp. Altså er vi likestilte. De juridiske hindringer for likestilling er borte, dermed anses kvinner ha samme mulighet som menn på arbeidsmarkedet, i politikken, økonomisk, og i foreningslivet. Med et raskt grep tror man at vi har avskaffet undertrykking av kvinner i samfunnet, denne sosiale arven som vi har slitt med i flere generasjoner enn vi tør telle. Hvis man lever i den tro at vi er likestilte og aldri vil bli undertrykt på grunn av kjønn, ja da er det en meget vanskelig prosess å se og forstå, og det må vi hvis vi virkelig ønsker å forandre. Det er beklagelig at vi fremdeles har store utfordringer i forhold arbeidet med likestilling mellom kjønnene. Derfor er det viktig at vi beholder Likestillingssenteret som en uavhengig pådriver i arbeidet for reel likestilling.

Samarbeid med NGOer en viktig strategi

Krisesentersekretariatet er en medlemsorganisasjon for 33 krisesentre/telefoner som arbeider med å sette problemstillingen til mishandlede og/eller voldtatte kvinner på dagsorden. Krisesentersekretariatet ble etablert i 1994, og blir drevet av en medlemskontingent basert på en liten prosentvis del av krisesentrenes/telefonenes totale budsjett. Sekretariatet mottar ikke offentlige midler til drift, og har med bakgrunn i stram økonomi kun en ansatt.

Et av mange mål for Sekretariatet er å påvirke samfunnet til å endre sitt syn på menns vold mot kvinner gjennom å følge opp og ta tak lover og retningslinjer som er ment å ivareta kvinners rettssikkerhet, legge press på offentlige myndigheter gjennom direkte henvendelser, lobbying og samarbeid med andre kvinneorganisasjoner og faginstitusjoner.

I tillegg koordinerer og viderefremidler Sekretariatet det store mangfoldet av reaksjoner som kommer både fra lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt plan. Sekretariatet utarbeider også pressemeldinger, informasjonsmateriell, og er med på å profilere krisesentrenes arbeid utad. Parallelt jobbes det med å skape et tverrfaglig nettverk som på sikt kan være både premissleverandører og gi ny og bredere innsikt i problemstillingen.

Krisesentersekretariatet anser internasjonalt samarbeid som svært viktig. Med midler fra Det norske Fredskorpset og FOKUS støtter vi krisesenter prosjekter i Sør-Afrika og på Jamaica. Vi deltar også på internasjonale konferanser der vi deler erfaring og kompetanse hvert enkelt land har opparbeidet seg. Sekretariatet er partnere i flere prosjekter både på nasjonalt, nordisk og europeisk nivå. Det er samtidig viktig å samarbeide med andre land i arbeidet for å bekjempe seksualisert vold mot kvinner i hele verden.

Krisesentersekretariatet har i flere år hatt et særdeles viktig samarbeid med Likestillingssenteret. Samarbeidet har bestått av støtte i enkeltsaker, deltagelse i nasjonale, nordiske og internasjonale prosjekter, samt at Likestillingssenteret har i mange saker, både på nasjonalt og internasjonalt nivå, hatt en rådgivende rolle overfor Krisesentersekretariatet.

Krisesentersekretariatet ser det derfor som beste løsning at Norge fortsatt har et uavhengig organ for proaktivt likestillingsarbeid som sikres legitimitet gjennom stor faglig utveksling og oppdatering. Blant annet ved nær kontakt og samarbeid med et felles håndhevingstilsyn på etnisk og kjønn og med andre fagmiljøer og organisasjoner, også internasjonalt. Vi mener at denne pådriverrollen også har behov for en prosjektrettet arbeidsform, der kvinneorganisasjoner og faginstitusjoner er deltagere. For

Krisesentersekretariatet mener prosjektarbeid har flere funksjoner. Her møter vi ulike aktører til samarbeid og kunnskapsutveksling, i tillegg til at ny kunnskap utvikles og formidles. Dette anser vi som et av mange poeng for å opprettholde et uavhengig Likestillingscenter.

Dersom denne typen prosjekter blir nedprioritert, vil det etter vår mening bety en svekkelse av det av den praktiske kunnskapsferingen fra likestillingsarbeidet på grasrota, som til en hver tid bør inkluderes og danne premisene for offentlig kjønnslikestillingsarbeid.

Krisesentersekretariatet viser til at Norge ved avlevering av sin femte og sjette rapport til komiteen som overvåker kvinnekonsensjonen, CEDAW, fikk ros for organiseringen av det offentlige likestillingsapparatet (jf. Rapporten fra The Committee on Elimination of Discrimination against Women, januar 2003). Komiteen påpeker at vi i Norge har et effektivt apparat på likestillingsområdet. Krisesentersekretariatet kan ikke se at det er behov for å finne en annen ordning, når Norge har et apparat som faktisk fungerer.

Arbeidet mot diskriminering og rasisme

Vi lever i et flerkulturelt samfunn. Når utfordringene synes spesielt viktig nå, så er det blant annet fordi mangfoldet og kompleksiteten i samfunnet ser ut til å ha ført til at vi trenger en større satsning på utviklingsprosjekter for likestilling blant minoriteter, samt arbeidet mot etnisk diskriminering og rasisme. Et altomfattende og vedvarende spredningsarbeid om dette arbeidet er kanskje den viktigste enkeltfaktoren i arbeidet for å hindre diskriminering og rasisme. Samtidig ser vi klart at etnisitetsfeltet må bruke andre metoder og virkemidler enn kjønnslikestillingsfeltet.

Krisesentersekretariatet anbefaler derfor at SMED opprettholdes, men med et endret mandat og funksjon. Et Kompetansesenter mot diskriminering skal ha en pådriverrolle gjennom utviklingsprosjekter. Her er det viktig at det i mandatet pålegges et tett samarbeid med både norske og etniske NGOere.

Selv om et slikt Kompetansesenter skal drives som en selvstendig enhet, må det foreligge klare samarbeidsstrukturer med Likestillingscenteret.

Kritikk av prosessen

Krisesentersekretariatet vil på det skarpeste kritisere den prosessen det har vært lagt opp til i denne saken. De instanser som skal vurderes sammenslått har ikke fått være med i prosessen. Høringen er sendt ut i sommermånedene, noe som forkorter den faktiske tiden frivillige organisasjoner har til å ta stilling til en slik sak.

Krisesentersekretariatet vil i denne høringen presisere at Norge har svært god tid til å diskutere endringer eller forbedringer i håndhevingsapparatet. Vi etterlyser fakta om hvordan ulike modeller har fungert i andre land, slik de ulike gruppene som bruker modellene opplever det. Rapporten nevner ingen ting om erfaringene sett fra de berørtes ståsted, bare de organisatoriske aspekter.

Konklusjon

Krisesentersekretariatet anbefaler derfor at Likestillingsombudet og Senter mot etnisk diskriminering (SMED) etableres til et felles håndhevingsapparat for diskriminering på grunnlag av kjønn og etnisitet, hvor de ulike diskrimineringslovene er harmonisert. Krisesentersekretariatet mener at det er positivt at det foreslås at Likestillingsombudet får sanksjonsmyndighet.

Likestillingscenteret og Kompetansesenter mot etnisk diskriminering og rasisme opprettholdes. SMED må da få endret mandat og funksjon. Begge enhetene skal ha en pådrivende funksjon i sitt arbeid, og må også kunne stå fritt til å kritisere lovgivningen og den håndhevende myndighet. Videre kan det være aktuelt å kritisere håndhevingsapparatet for å prioritere bort den delen av oppgavefeltet som innebærer å sanksjonere brudd på loven, til fordel for oppgaver som å gi råd og veiledning i håp om å oppnå holdningsendring.

Med hilsen
Daglig leder Tove Smaadahl